

FINANCIAL REPORTING FOR SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTITIES IN CROATIA AND EUROPEAN UNION

FINANCIJSKO IZVJEŠTAVANJE ZA MALA I SREDNJA PODUZEĆA U RH I EU

MAMIC SACER, Ivana & SMREKAR, Nikolina

Abstract: *Financial reporting is one of the most demanding and the most important field of accounting. The main goal of the process of harmonization in accounting legislative is to increase comparability within different countries by determining the degree and content of their identity. In that sense authors used comparative analysis of financial reporting in Croatia and European Union to give review of accounting treatment of financial statement that are applicable in the segment of small and medium-sized entrepreneurship.*

Key words: *financial reporting, small and medium-sized entrepreneurship, IFRS for SMEs, CFRS, international accounting*

Sažetak: *Područje financijskog izvještavanja predstavlja jedno od najzahtjevnijih i najvažnijih segmenata računovodstva. Harmonizacijom računovodstvene regulative unutar različitih zemlja nastoji se povećati usporedivost računovodstvene prakse određivanjem stupnja i sadržaja njihove istovjetnosti. U tom smislu komparativnom analizom regulative financijskog izvještavanja u RH i EU nastoji se dati pregled računovodstvenog tretmana najvažnijih financijskih izvještaja za segment malog i srednjeg poduzetništva.*

Ključne riječi: *financijsko izvještavanje, malo i srednje poduzetništvo, MSFI za mala i srednja poduzeća, HSFI, međunarodno računovodstvo*

Authors' data: Ivana, **Mamić Sačer**, doc. dr. sc., Ekonomski fakultet u Zagrebu, Zagreb, imamic@efzg.hr; Nikolina, **Smrekar**, dipl. oec., Ekonomski fakultet u Zagrebu, Zagreb, nsmrekar@efzg.hr

1. Uvod

Financijsko izvještavanje predstavlja područje od posebnog interesa kako za računovodstvenu tako i ostalu zainteresiranu znanstvenu i stručnu javnost. Problematika zakonske regulative računovodstvenog izvještavanja različito je tretirana u različitim zemljama. Pa tako neke zemlje Europske unije za segment malog i srednjeg poduzetništva predlažu ista računovodstvena rješenja kao i za velika poduzeća dok sa druge strane neke zemlje istom segmentu nude nacionalni set standarda financijskog izvještavanja. Time se zapravo nastoji praktično približiti ionako složena problematika financijskog izvještavanja uvažavajući neke nacionalne specifičnosti svake pojedine zemlje. U tom kontekstu, harmonizacijom računovodstva provodi se ujednačavanje "pravila igre" i nastoji se povećati usporedivost računovodstvene prakse različitih zemalja određivanjem stupnja i sadržaja njihove istovjetnosti. Tu do izražaja dolaze računovodstvene direktive Europske unije (IV i VII direktiva EU) i Uredba Europskog parlamenta i vijeća 1606/2002. kojima se svi subjekti koji kotiraju na financijskom tržištu EU prilikom sastavljanja konsolidiranih financijskih izvještaja obvezuju na primjenu Međunarodnih računovodstvenih standarda. Većina zemalja je ove standarde obvezala za potrebe sastavljanja financijskih izvještaja onih poduzeća koji su sudionici tržišta vrijednosnih papira odnosno za velika poduzeća. Mala i srednje velika poduzeća u Republici Hrvatskoj odnedavno imaju razvijene nacionalne standarde financijskog izvještavanja nazvane Hrvatski standardi financijskog izvještavanja. Takva praksa postoji i u zemljama EU. Ponajprije se misli na nacionalne standarde Velike Britanije FRSSSE, nacionalne standarde susjedne Republike Slovenije, i dr. U posljednje vrijeme, paralelno s procesom ekonomske globalizacije i harmonizacije računovodstva i financijskog izvještavanja provode se i procesi konvergencije tj. usklađivanja najznačajnijih računovodstvenih standarda - MSFI/MRS-eva i US GAAP-a (United States Generally Accepted Accounting Principles) te se razvijaju MSFI za mala i srednja poduzeća koji bi trebali ujednačiti najznačajnija pitanja financijskog izvještavanja ovih poduzeća. Stoga, cilj ovog istraživanja je prikazati postojeći sustav financijskog izvještavanja za mala i srednje velika poduzeća u RH te ga usporediti sa sustavima pojedinih zemalja Europske unije.

2. Financijsko izvještavanje u RH

Proces harmonizacije financijskog izvještavanja kako na svjetskoj razini tako i u RH dovodi do promjena u računovodstvenoj regulativi. Većina zemalja primjenjuje ili je barem primjenjivala Međunarodne standarde financijskog izvještavanja (MSFI) bez obzira na kriterij veličine poduzeća. Dosadašnja istraživanja neosporno pokazuju da su MSFI prekomplikirani za praktičnu primjenu malim i srednje velikim poduzećima kako radi manjeg opsega potrebnih informacija, odnosa troškova i koristi tako i radi nekih područja koja nisu od velikog značaja za segment malog poduzetništva kao primjerice isplate s osnova dionica. Iz tih razloga i Međunarodni odbor za računovodstvene standarde (IASB) razvija Nacrt MSFI za mala i srednja poduzeća

(Exposure Draft of a Proposed IFRS for SMEs) radi pojednostavljena i lakše primjene računovodstvenih standarda. Iste zaključke donose i kreatori hrvatske računovodstvene regulative pa tako od siječnja 2008. mala i srednje velika poduzeća dužna su primjenjivati nacionalne Hrvatske standarde financijskog izvještavanja (HSFI). HSFI su nastali sukladno novom Zakonu o računovodstvu (NN, 2007), a temeljeni su na domaćoj računovodstvenoj teoriji i praksi, odrednicama Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja te na IV. i VII. Direktivi Europske Unije. Izrada istih je povjerena Odboru za standarde financijskog izvještavanja koji je donio i izradio konačni prijedlog Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja. Iako su hrvatski standardi u skladu sa MSFI-ima sama struktura HSFI-ja ne prati strukturu MSFI-ja. HSFI su strukturirani prema bilančnim pozicijama, temeljnim kategorijama izvještaja o dobiti te su na kraju obrađene neke specifičnosti kao primjerice poljoprivreda.

Prije samog prikaza financijskog izvještavanja u RH svakako treba naglasiti kako HSFI 1 – Financijski izvještaji ne definira strukturu temeljnih financijskih izvještaja već strukturu i sadržaj istih propisuje ministar financija na prijedlog Odbora za standarde financijskog izvještavanja. Bilanca kao jedan od temeljnih financijskih izvještaja strukturno odgovara IV direktivi EU (IV direktiva EU, 2008) konkretnije članku 9. U RH definirani kriterij sistematizacije pozicija aktive i pasive jest kriterij rastuće likvidnosti za aktivu i skladno tome opadajuće ročnosti za pasivu. Direktive EU u svom sadržaju nude različite alternative za različite pozicije financijskih izvještaja pa je tako u RH prihvaćena alternativa da su pozicije potraživanja za upisani, a neuplaćeni kapital te aktivna vremenska razgraničenja zasebna stavka bilance, dok je dobit financijske godine prikazan kao dio kapitala. Račun dobiti i gubitka može biti prikazan pomoću dvije metode. HSFI 1 definira kako se rashodi iskazuju po metodi ukupnih troškova na način da se troškovi klasificiraju po prirodnim vrstama troška. Problematika izvanrednih/ostalih prihoda i rashoda riješena je danom alternativom kako svako poduzeće može unutar svojih računovodstvenih politika definirati tretman takvih prihoda odnosno rashoda. Bilješke uz financijske izvještaje predstavljaju dopunu temeljnih financijskih izvještaja. HSFI 1 posebnu pozornost posvećuje bilješkama. U bilješkama treba prikazati mnoštvo informacija kao npr. osnovne podatke o poduzetniku, opis vrste poslovanja poduzetnika i glavne aktivnosti, sažetak značajnijih računovodstvenih politika, informacije prema zahtjevima HSFI koje nisu predočene u temeljnim financijskim izvještajima, broj i nominalnu vrijednost dionica, iznos dividendi, pregled nedovršenih sudskih sporova, informacije o važnim pretpostavkama vezano uz budućnost poslovanja, procjena neizvjesnosti na datum bilance koje stvaraju veliki rizik, itd.

3. Financijsko izvještavanje u EU

U kontekstu financijskog izvještavanja potrebno je razmotriti formu, ali i sadržaj pojedinih izvještaja. Kada je riječ o strukturi bilance zemlje EU prihvatile su odrednice IV direktive EU iz članka 9 (Slovenija, Slovačka, Italija, Njemačka, Danska) i čl. 10 (npr. Velika Britanija, Danska). Dok se za potrebe analize uobičajeno prihvatljivijim čini dvostrani oblik bilance, neke zemlje propisuju isključivo takav

oblik, poput Njemačke, druge se odlučuju na jednostrani tj. stepenasti oblik ili ono što je češće, mogućnost izbora oko oblika. Kada je riječ o bilanci, tada kod zemalja EU prevladava primjena načela rastuće likvidnosti. Sam sadržaj bilance uvelike ovisi o općeprihvaćenim računovodstvenim načelima odnosno standardima koji se primjenjuju u svrhu financijskog izvještavanja. Analizom financijskog izvještavanja pojedinih zemalja EU može se zaključiti kako na razini glavnih funkcionalnih skupina najčešće nema posebno značajnih razlika. Ipak, postoje i određene razlike. U pravilu se radi o razlikama u nazivima ovih skupina. Radi li se analiza unutar dugotrajne imovine kod nekih zemalja mogu se uočiti tek glavne skupine. No, u drugim slučajevima ova se imovina nerijetko prikazuje i kroz nešto detaljniju podjelu (npr. slučaj Slovenije). Slična je situacija i s kratkotrajnom imovinom. U nekim se zemljama potraživanja za upisani a neuplaćeni kapital ne dozvoljavaju, pa samim time u strukturi kapitala se nalazi samo iznos uplaćenog kapitala. One zemlje koje dozvoljavaju unos upisanog a neuplaćenog kapitala u strukturu kapitala u pasivi, na strani aktive mogu ova potraživanja prikazivati kao zasebnu stavku, stavku unutar dugotrajnih ili kratkotrajnih potraživanja. Slično, aktivna vremenska razgraničenja mogu se nalaziti kao zasebna stavka van funkcionalnih skupina dugotrajne i kratkotrajne imovine (npr. RH, Njemačka, Slovačka ili Velika Britanija) ili će se prikazivati isključivo unutar kratkotrajne imovine odnosno moguće ih je pronaći zasebno kategorizirane unutar kratkotrajne i dugotrajne imovine (npr. Slovenija). Slična je situacija i sa pasivnim vremenskim razgraničenjima koji se mogu prikazati kao zasebna stavka, stavka isključivo kratkoročnih obveza ili kao stavke kratkoročnih i dugoročnih obveza. Struktura kapitala uobičajeno prati zakonske propise pojedine zemlje. Dugoročna rezerviranja mogu se prikazivati kao samostalna pozicija pasive ili se u drugim slučajevima prikazuju unutar dugoročnih obveza.

Kada je riječ o računu dobiti i gubitka, tada nije značajno samo pitanje forme iskazivanja već su značajne i metode koje se koriste za sastavljanje ovog izvještaja. Neke zemlje, kao što je npr. Slovačka za svoje subjekte propisuju isključivo primjenu metode razvrstavanja rashoda po funkciji. Većina zemalja, ipak, nudi mogućnost izbora između obje metode (npr. MSFI/MRS, Velika Britanija, Njemačka, Slovenija.), a neke čak i između sva četiri oblika iskazivanja ponuđena IV direktivom EU (npr. slučaj Danske).

Neke zemlje zadržavaju izvanredne aktivnosti u ovom izvještaju (npr. Slovačka, Francuska, Nizozemska, Njemačka ili Španjolska (Anić, 2007) dok druge ove aktivnosti nazivaju ostalim aktivnostima (npr. Slovenija). Također, neke zemlje ovaj izvještaj dopunjuju i s drugim dijelovima. U Velikoj Britaniji uz ovaj izvještaj sastavlja se i izvještaj o ukupno priznatim dobitima i gubicima. Bilješke uz financijske izvještaje kod većine zemalja imaju propisani sadržaj koji se može razlikovati od zemlje do zemlje. Pri tom se, vrlo često, u bilješkama nalaze i podaci o značajnim računovodstvenim politikama poduzeća.

No, u nekim slučajevima izvještaj o računovodstvenim politikama predstavlja zaseban izvještaj, kao što je to primjerice slučaj u Velikoj Britaniji. Po pitanju bilježaka specifičan je i slučaj Slovačke gdje se upravo u bilješkama uz značajne informacije objavljuju i izvještaj o novčanom toku te izvještaj o promjenama glavnice.

4. Zaključak

Harmoniziranjem najvećih računovodstvenih standarda još uvijek se ne rješava pitanje različitosti drugih "manjih" nacionalnih računovodstvenih standarda. I dok se na svjetskoj razini ne postigne konsenzus, posebnosti koje proizlaze iz nacionalnih regulativa utjecat će na financijske izvještaje te nadalje na analizu financijskih izvještaja. Takve razlike mogu proizlaziti iz različitih osnova kao što su zakonski propisi, računovodstveni standardi, računovodstvena načela, forma i sadržaj financijskih izvještaja, rokovi čuvanja izvještaja, uobičajena računovodstvena praksa, pravila tržišta kapitala, dostupnost izvještaja, učestalost izvještavanja, porezni propisi, različite valute i jezik izvještavanja. To su samo neke od posebnosti koje autori izdvajaju kao odrednice različitosti financijskog izvještavanja među različitim zemljama. U ovom radu su korištene induktivna i deduktivna metoda u kontekstu razmatranja MSFI-a i MSFI-a za mala i srednja poduzeća te komparativna analiza kojom se nastojalo prikazati financijsko izvještavanje samo onih područja od posebne važnosti za segment malog i srednje velikog poduzetništva. To su temeljni financijski izvještaji bilanca, račun dobiti i gubitka te bilješke uz financijske izvještaje. Proces harmonizacije računovodstva zasigurno nije dovršen, još uvijek postoje područja poboljšanja i unapređenja ujednačavanja računovodstvene prakse zemalja EU i ostatka svijeta, a time i nove izazove u budućim istraživanjima te tematike.

5. Literatura

- Antić, A. (2007). Različitosti financijskog izvještavanja prema MSFI i nacionalnim standardima, *Ekonomski pregled*, Zagreb, 58(9-19) 567-585, ISBN 0424-7558
- Danish Financial Statements Act (Årsregnskabsloven), *Dostupno na:* <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=26613>, *Pristup:* 26-04-2008
- Hrvatski standardi financijskog izvještavanja*, NN br. 30/08.
- Measure of the Ministry of Finance of the Slovak Republic*, (2003). *Dostupno na:* http://www.finance.gov.sk/en/Components/CategoryDocuments/s_LoadDocument.aspx?categoryId=38&documentId=12, *Pristup:* (26-04-2008)
- Međunarodni standardi financijskog izvještavanja*, (International Financial Reporting Standard) (2004). prijevod sa engleskog jezika, HZRIF, Zagreb, ISBN 953-6480-74-3
- Nacrt Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja za mala i srednje velika poduzeća*, (Exposure Draft of a Proposed IFRS for Small and Medium-sized Entities) (2007), IASB, London, *Dostupno na:* www.iasb.org, *Pristup:* 05-09-2007
- Nobes, A., Parker, R. (2000). *Comparative International Accounting*, FT Prentice Hall, ISBN 0-273-64602-8
- Slovenski računovodstski standardi*. (2006). Slovenski inštitut za reviziju, ISBN 86-7591-122
- Zakon o računovodstvu*, NN br. 109/07.
- IV direktiva EU*, *Dostupno na:* <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/site/en/consleg/1978/L/01978L0660-20070101-en.pdf>, *Pristup:* 26-04-2008